

Дело C-701/22

**Резюме на преюдициално запитване, отправено на основание член 98,
параграф 1 от Процедурния правилник на Съда**

Дата на постъпване:

15 ноември 2022 г.

Запитваща юрисдикция:

Curtea de Apel Iași (Апелативен съд Клуж, Румъния)

Дата на акта за преюдициално запитване:

15 декември 2021 г.

Жалбоподател:

SC AA SRL

Отвeтник:

Ministerul Fondurilor Europene (MFE) (Министерство за европейските фондове)

Предмет на главното производство

Жалба, подадена от търговско дружество, бенефициер на безвъзмездно финансиране от Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) (Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)), с искане да се осъди националният публичен орган, отговарящ за управлението на европейските средства, да заплати лихви за забава и обезщетение за забава при възстановяването на допустимите разходи.

Предмет и правно основание на преюдициалния въпрос

Тълкуване на принципа за добро финансово управление, принципа на равностойност и Директива 2011/7/ЕС

Преюдициални въпроси

1. Трябва ли принципът за добро финансово управление да се тълкува в смисъл, че във връзка с принципа на равностойност не допуска юридическо лице, което управлява предприятие със стопанска цел и е бенефициер на безвъзмездни средства от ЕФРР, да получи лихви за забава (наказателни лихви) от публичен орган на държава членка за забавено плащане на допустими разходи за период, през който е бил в сила административен акт, който е изключвал тяхното възстановяване и който впоследствие е бил отменен със съдебно решение?
2. При отрицателен отговор на първия въпрос, релевантна ли е вината на бенефициера на финансирането, установено с това решение, за определянето на размера на лихвите за забава, като се има предвид, че същият публичен орган, натоварен с управлението на европейските средства, в крайна сметка е обявил всички разходи за допустими след постановяването на това решение?
3. При тълкуването на принципа на равностойност по отношение на момента, в който на бенефициера на безвъзмездно финансиране от ЕФРР се изплащат лихвите за забава, съществува ли норма от националното право, която да предвижда, че в случай на установяване на нередност, единствената последица е отказ от предоставяне на съответната финансова помощ или, в зависимост от случая, нейното отнемане (възстановяване на недължимите суми) на нивото, на което са били отпуснати, без лихва, въпреки че бенефициерът на тези суми се е възползвал от ползването им до момента на връщането им, и само ако това връщане не се извърши в рамките на предвидения законов срок, а именно 30 дни от уведомяването за жалбата, разпоредбите на член 42, параграфи 1 и 2 от *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 66/2011* (Извънредно постановление на Министерски съвет № 66/2011) позволява получаването на лихви след изтичането на гореспоменатия срок?
4. Допускат ли разпоредбите на член 288, параграф 3 ДФЕС при обстоятелства като разглежданите в настоящия случай прилагането на Директива 2011/7/ЕС да бъде разширено с национална правна уредба и по отношение на договор за предоставяне на безвъзмездно финансиране от ЕФРР, сключен между публичния орган, отговарящ за управлението на европейските средства, и юридическо лице, което управлява предприятие със стопанска цел?

Посочени разпоредби от правото на Съюза

Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета от 11 юли 2006 г. относно определянето на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999 — член 60

Членове 288 и 325 ДФЕС

Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки — членове 1 и 2

Разпоредби на националното право, на които се прави позоваване

Legea nr. 287/2009 privind Codul civil (Закон № 287/2009 за Румънския граждански кодекс) — член 1.535 относно лихвата за забава при парични задължения, съгласно който, когато парична сума не е платена навреме, кредиторът има право на лихва за забава, считано от датата на падежа до момента на плащането, в размера, договорен от страните, или, при липса на така уговорка, в размера, предвиден в закона, без да е необходимо да доказва каквато и да било вреда.

Ordonanța Guvernului nr. 13 din 24 august 2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar (Постановление на Министерски съвет Постановление № 13 от 24 август 2011 г. относно законната лихва и санкциите за парични задължения и за регулиране на някои финансови и данъчни мерки в банковия сектор) — глава I относно законната лихва и санкциите за парични задължения:

- член 1, според който страните са свободни да определят в договора лихвения процент както за връщане на паричен заем, така и за забавено плащане на парично задължение;
- член 3, и по-специално параграф 2¹, съгласно който в отношенията между търговци и между търговци и възлагащи органи законоустановената наказателна лихва се определя на равнището на референтния лихвен процент плюс 8 процентни пункта;
- член 10, според който няколко разпоредби на Codul civil (Граждански кодекс), включително член 1535, са приложими към наказателните лихви.

Legea nr. 72 din 28 martie 2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante (закон № 72 от 28 март 2013 г. относно мерките за борба със забавянето на изпълнението на задължения за плащане на определени парични суми, произтичащи от договори, сключени между търговци и между търговци и възложители), член 20, в който се добавя параграф 2¹ в Ordonanța Guvernului nr. 13/2011 (Постановление на Министерски съвет № 13/2011) и член 22, според който понятието „търговец“ в ал. 2¹, посочено по-горе, означава всяко физическо или юридическо лице, което извършва стопанска дейност с цел печалба.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 66 din 29 iunie 2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora (Извънредно постановление на Министерски съвет № 66 от 29 юни 2011 г. за предотвратяване, разкриване и санкциониране на нередности при придобиването и използването на европейски и/или свързани с тях национални публични средства) — член 42, който предвижда, наред с другото, че бюджетните кредити, произтичащи от нередности, са дължими след изтичане на срока за плащане, посочен в кредитния инструмент, т.е. срок от 30 дни от датата на уведомяване за кредитния инструмент.

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 Жалбоподателят, търговско дружество с ограничена отговорност е бенефициер на безвъзмездно финансиране от Programul operațional sectorial de creștere a competitivității economice (Секторна оперативна програма за повишаване на икономическата конкурентоспособност) в рамките на Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) (Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР) за изпълнението на проекта, озаглавен „Achiziție de echipamente pentru creșterea capacității de producție SC AA SRL“ (Закупуване на оборудване за увеличаване на производствения капацитет на SC AA SRL).
- 2 С договора за финансиране, сключен на 22 април 2015 г. между жалбоподателя и ответника, Ministerul Fondurilor Europene (MFE) (Министерство за европейските фондове), който е управляващ орган на програмата, последният се задължава да предостави безвъзмездно финансиране в максимален размер от 3 334 257,20 румънски леи, а кандидатът [се задължава на свой ред да] съфинансира проекта със сумата от 3 334 257,20 румънски леи, представляваща собствения му принос към допустимите разходи по проекта, и със сумата от 2 385 556,64 румънски леи, представляваща недопустимата сума по проекта.
- 3 Въпреки че проектът е изпълнен изцяло и в срок, на 29 август 2016 г. ответникът прекратява споразумението за финансиране, като се позовава на неспазване на принципа на прозрачност при закупуването от ищеца на определено количество оборудване.
- 4 След като жалбоподателят обжалва решението за прекратяване, административният съд отменя това решение, като установява, че мярката за прекратяване е непропорционална с оглед на факта, че проектът е бил осъществен; този съд също така установява, че ответникът е могъл да предприеме по-малко драстични мерки спрямо жалбоподателя, като например да приложи финансови корекции.
- 5 В този контекст на 6 май 2021 г. ответникът заплаща изцяло допустимите разходи.

- 6 След постановяване на решението по искането за възстановяване на приемливите разходи с жалбата си до запитващата юрисдикция жалбоподателят понастоящем претендира заплащане на законната лихва от датата на подаване на жалбата до датата на действителното заплащане на посочените по-горе приемливи разходи, както и осъждане на ответника да заплати обезщетение в размер на 28 983,65 румънски леи под формата на лихви и такси.
- 7 В тази връзка жалбоподателят се позовава на разпоредбите на Codul civil (Граждански кодекс) относно плащането на лихви от датата на падежа на вземането на ответника. Що се отнася до искането за обезщетение, той посочва, че е бил принуден да сключи допълнителни документи към договора за кредит, който е сключил за изпълнението на проекта, и че тези допълнителни документи са довели до допълнителни разходи.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

- 8 В мотивите на първите три въпроса запитващата юрисдикция отбелязва, че в разглежданата ситуация, в която решението за прекратяване на договор за финансиране на Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) (Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)) е окончателно отменено от административен съд, не съществуват специални разпоредби, уреждащи възможността да се задължи компетентният публичен орган да плати лихви в случай на забавено плащане на допустимите суми, след като прекратяването на договора за финансиране е окончателно отменено.
- 9 Що се отнася до въпроса дали правото на Съюза, и по-специално принципът на добро финансово управление, признава тази възможност, запитващата юрисдикция счита, че няма единна съдебна практика. Поради това *някои* национални съдилища са постановили, че в качеството си на търговец бенефициерът по договора за финансиране може да се позове на принципите на правна сигурност, защита на оправданите правни очаквания и равностойност, за да претендира за обезщетение за вреди, изразяващи се в невъзможност за своевременно изплащане на дължимите суми. В това отношение не е от значение нито фактът, че правото на ЕС и националното право не съдържат изрични разпоредби в този смисъл, нито фактът, че става въпрос за административен договор и че финансовата помощ се предоставя безвъзмездно. Някои съдилища са постановили, че разпоредбите на националното право, уреждащи правния режим на споразуменията за финансиране, се допълват от разпоредбите на общото право на Codul civil (Граждански кодекс) и Ordonanța Guvernului nr. 13/2011 (Постановление на Министерски съвет № 13/2011).

От друга страна, *други* съдилища постановяват, че тъй като националното законодателство, уреждащо безвъзмездните заеми, не предвижда право на лихва за забава, последната не може да бъде призната в ситуация като

настоящата. Заемодателят не е търговец и нормите на националното право, уреждащи правните актове, сключени между търговци, не са приложими към правоотношението между търговци. Съгласно съдебната практика на Съда на Европейския съюз, когато правото на ЕС не предвижда предоставянето на лихви, националното право определя реда и условията, приложими към лихвите, в съответствие с принципа на процесуална автономия.

- 10 Запитващата юрисдикция си задава въпроса дали, дори да се приложат разпоредбите на гражданското право относно плащането на лихви за забава, присъждането на лихви не би било несъвместимо със защитата на финансовите интереси на Съюза, и по-специално с принципа на добро финансово управление, предвид правния характер на договора за финансиране.
- 11 Освен това запитващата юрисдикция поставя и въпроса за възможността да се ограничи размерът на лихвата за забава, за да се вземе предвид вината на бенефициера на финансирането.
- 12 Що се отнася до третия въпрос, запитващата юрисдикция уточнява, че в съответствие с член 42, параграфи 1 и 2 от *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 66/2011* (Извънредно постановление на Министерски съвет № 66/2011), ако се установят нередности, от бенефициера на финансовата облага може да се изиска само да плати лихви за забава, ако изплащането не е извършено в срок от 30 дни от датата на уведомяване за вземането. Всъщност съгласно член 325 ДФЕС държавите членки са длъжни да предприемат същите мерки за борба с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза, каквито предприемат за борба с измамите, засягащи собствените им финансови интереси.
- 13 Запитващата юрисдикция иска да се установи дали принципът на равностойност не изисква и в настоящия случай, който не е сходен със случая на отнемане на финансовата облага, лихвата за забава да може да бъде присъдена едва от датата, на която решението за отмяна на прекратяването на договора стане окончателно.
- 14 В контекста на четвъртия въпрос се поставя въпросът дали законът за транспониране на Директива 2011/7 във вътрешното право (и по-конкретно разпоредбите на член 3, параграф 2¹ от *Ordonanța Guvernului nr. 13/2011* (Постановление на Министерски съвет № 13/2011) за определяне на законния размер на наказателната лихва в отношенията между търговци и възложители) разширява приложното поле на директивата до договори за финансиране, като разглеждания по настоящото дело, отвъд ограниченията, наложени от член 288, трета алинея ДФЕС.